

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

ГУДИМА Т. С.,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
(Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України)

УДК 346.7

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-2.1>

ПРИНЦИПИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено питання, пов'язані з особливостями визначення принципів грошово-кредитної політики (далі – ГКП) держави, доцільності їх чіткого законодавчого визначення та розуміння сутності. Обґрунтовано доцільність забезпечення здійснення ГКП на основі системного аналізу значення та функціональної спрямованості кожного принципу та врахування особливостей національної системи права й норм права Європейської Союзу. Це дасть можливість усунути суперечності в нормах законодавства та закріпити на рівні закону єдину класифікацію загальних принципів ГКП в Україні. З огляду на необхідність врахування потреб сучасної світової моделі публічної влади, що формується в напрямі побудови демократичного, ефективного та відкритого суспільного управління, а також зміни суб'єктно-об'єктних відносин влади із суспільством на модель «суб'єкт – суб'єкт», ГКП України має бути побудована на основі новітніх принципів, що закріплені в праві сучасних провідних демократичних країн світу.

Беручи до уваги досвід Європейського Центрального Банку та Федеральної Резервної Системи у формуванні системи принципів ГКП, а також напрацьований у наукових джерелах доробок, можемо запропонувати таку класифікацію принципів ГКП України: 1) загальні принципи ГКП, тобто принципи пропорційності; прозорості; економічної (наукової) обґрунтованості методів та засобів; далекоглядності; гнучкості (збереження функціонування трансмісійного механізму); зосередження на середньостроковому плані; всебічності; інтегрованості економічної, фінансової та грошово-кредитної політики; соціальної спрямованості; своєчасності засобів впливу; 2) спеціальні принципи, тобто принципи чіткого визначення інфляційних очікувань; пропорційності; своєчасності засобів впливу.

Виділяючи відповідну класифікацію принципів ГКП, маємо зауважити, що цей перелік не може бути вичерпним, адже останні постійно змінюються та вдосконалюються разом із трансформаціями в економічній сфері та суспільстві.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, принципи, законодавство, Європейський центральний банк, Федеральна резервна система, світова модель, класифікація, соціальна спрямованість.

Hudima T. S. Principles of monetary policy of Ukraine

The article explores the issues related to the peculiarities of defining the principles of monetary policy of the state, the expediency of their clear legislative definition and understanding of the essence. The expediency of ensuring the implementation

of the monetary policy on the basis of systematic analysis of the importance and functional orientation of each principle and taking into account the peculiarities of the national system of law and rules of law of the European Union is substantiated. This will eliminate the contradictions in the norms of the legislation and consolidate at the level of the law a single classification of the general principles of the monetary policy in Ukraine. Given the need to take into account the needs of the modern world model of public power, which is formed in the direction of building a democratic, effective and open public administration, as well as changing the subject-object relations of government with society on the model of “subject – subject”, the monetary policy of Ukraine should be built on the latest principles enshrined in the law of the modern leading democratic countries of the world.

Taking into account the experience of the European Central Bank and the Federal Reserve System in the formation of the system of principles of monetary policy, as well as in the scientific sources of achievements, the following classification of principles of monetary policy of Ukraine can be proposed: 1) general principles of monetary policy: proportionality; transparency; economic (scientific) validity of methods and means; foresight; flexibility (maintaining the transmission mechanism); focusing on the medium term; comprehensiveness; economic, financial and monetary policy integration; social orientation; timeliness of the means of influence; 2) special principles: a clear definition of inflation expectations; proportionality; timeliness of the means of influence.

While highlighting the appropriate classification of the principles of the monetary policy, it should be noted that this list cannot be exhaustive, since the latter are constantly changing and improving with the transformations in the economic sphere and society.

Key words: *monetary policy, principles, legislation, European Central Bank, Federal Reserve System, world model, classification, social orientation.*

Вступ. Принципи грошово-кредитної політики (далі – ГКП) відіграють важливу роль у правовому регулюванні відносин у цій сфері. З огляду на це питання їх модернізації та забезпечення неухильності дотримання, особливо в умовах сталого розвитку, нині становлять предмет плідних наукових дискусій. Про це свідчать численні публікації у вітчизняній та зарубіжній юридичній та економічній літературі (зокрема, праці А. Гальчинського, В. Гейця, А. Гриценка, Б. Данилишина, І. Ветрової, В. Міщенко, Т. Смовженко, А. Чухна, М. Фрідмана, Ф. Мішкіна, М. Гудфренда, Р. Кінга), а також науково-практичні рекомендації, які розробляються за підсумками вжиття різних заходів. Втім, досі відсутня єдність підходів до теоретико-методологічного обґрунтування принципів ГКП. Загалом як їх зміст, так і розуміння їх сутності залишається поверховим. Водночас принципи ГКП (або, як ще згадується у нормативно-правових актах, монетарної політики) є запорукою ефективності функціонування монетарного механізму, зокрема в умовах сучасних кризових процесів в економіці.

Постановка завдання. Отже, питання доцільності їх чіткого законодавчого визначення та розуміння сутності набуває особливого значення. Відповідні принципи мають стати вихідними положеннями й чіткими правилами функціонування елементів організаційно-економічного механізму державного управління монетарними процесами. Зазначене становить мету дослідження.

Результати дослідження. Загалом принципи (правила) тієї чи іншої політики, зокрема ГКП, формуються згідно з її цілями, завданнями та загалом зумовлюються правовим режимом її здійснення. Умовно такі принципи можна назвати спеціальними. Водночас формування та здійснення ГКП як однієї з видів економічної політики держави неможливо уявити поза тих принципів, які покладені в основу останньої. Зазначені принципи можна класифікувати як загальні.

Досить часто в науковій літературі та нормативно-правовій площині простежуються підходи, коли до принципів ГКП відносять загальні правила (принципи) діяльності Центрального банку або суб'єкта, який її реалізує. Втім, принципи діяльності регулятора та принципи монетарної політики є різними категоріями. Безумовно, вони переслідують загальні цілі та між ними існує тісний зв'язок, але зведення принципів Центрального банку до юридичного вираження основних принципів монетарної політики не відображає впливу останніх як одного зі складових елементів, що характеризують головну мету такої політики та особливості реалізації.

Як приклад можна навести принципи ГКП, що визначені Стратегією монетарної політики Національного банку України від 13 липня 2018 року № 37-рд. Відповідно до згаданого документа монетарна політика, базуючись на монетарному режимі інфляційного таргетування, здійснюється відповідно до таких принципів. Серед них до тих, що характеризують діяльність Національного банку України (далі – НБУ), можна віднести принципи прозорості та підзвітності діяльності НБУ за допомогою сталої системи комунікацій із суспільством, а також інституційну, фінансову та операційну незалежність НБУ для належного виконання його функцій. Такий авторський підхід пояснюється тим, що зазначені принципи характеризують умови діяльності вітчизняного центрального банку загалом як у процесі реалізації монетарної або макропруденційної політики, так і під час здійснення наглядових функцій. Втім, з огляду на основні ознаки принципів (як елементу права), зокрема «засадничість, концентрованість, високий ступінь абстрагування» [1, с. 4], більше значення в контексті реалізації ГКП мають ті з них, що обмежуються відповідним «явищем», для якого вони формується (в цьому разі – ГКП).

Отже, до спеціальних принципів ГКП (які мають безпосереднє відношення до монетарної політики), визначених у згаданому вище стратегічному документі, пропонується віднести принципи пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі; перспективного характеру прийняття рішень з монетарної політики, які мають спрямовуватися на приведення інфляції до цільових показників у середньостроковому періоді; застосування ключової (облікової) ставки як основного інструменту монетарної політики; дотримання режиму плаваючого обмінного курсу. Принцип постійного вдосконалення прогностичного інструментарію, що включає, зокрема, аналіз усіх доступних даних, використання прогностичних моделей та експертних суджень, можна віднести до загальних принципів ГКП, адже він може застосовуватися не тільки під час реалізації режиму таргетування інфляції.

При цьому слід зазначити, що, навіть не вдаючись до більш ґрунтовного аналізу, можемо визначити, що вищезазначені принципи є практично тотожними функціям НБУ, визначеним на законодавчому рівні (стаття 99 Конституції України, стаття 6 Закону України «Про НБУ», та умовам інфляційного таргетування (відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу, схвалених Рішенням Ради Національного банку України від 21 грудня 2016 року) [2]. Іншими словами, вони є очевидним повторенням норми закону, а мали би бути «запусковим» механізмом, відправною точкою його реалізації. Головне питання полягає не стільки «в тому, чи закріплені або не закріплені принципи в законодавчому акті, скільки в тому, яке значення вони мають для цього нормативно-правового акта та для впорядкування врегульованих ним суспільних відносин».

У функціональному відношенні всі принципи так чи інакше є організаційними (організують поведінку, дію суб'єкта правових відносин), методологічно значущими та отримують нормативне закріплення. Це не просто набір певних теоретичних положень, концептів, постулатів. Кожен принцип повинен мати певну підставу, що є взятю з реальної дійсності, яка дає йому регулятивну значимість, «життєву силу». На зразок принципам здорового людського розуму, в основі яких завжди лежить певний світоглядний стрижень, що відображає узагальненість певних потреб та інтересів суспільного буття, вони (принципи) мають системно поєднувати теоретичне та емпіричне в їх логічній взаємозумовленості, взаємозв'язку. Інакше відбувається зниження регулятивного потенціалу законодавчих актів [3; 4]. Отже, чітке визначення фундаментальних принципів ГКП має бути своєрідним методологічним базисом її формування та реалізації.

В науковій літературі визначають безліч принципів ГКП, одне з вагомих місць серед яких посідає принцип ефективності [5, с. 64] (що означає необхідність досягнення позитивного загального ефекту від застосування вибраних інструментів ГКП). На думку окремих дослідників, цей принцип виконує роль фільтра, який дає змогу наблизити розподіл ресурсів до оптимального з позицій інтересів суспільства. Однак водночас слід зауважити, що в науковій літературі не напрацьовано єдиного універсального підходу до з'ясування ступеня ефективності того чи іншого заходу впливу. У зв'язку з цим, якщо трансплювати вислів Р. Лівшиця на інструментальну базу ГКП, то можна отримати таке: чим більше людей задоволені ефектом від застосування вибраного інструменту ГКП, тим більше підстав вважати, що він є ефективним, справедливим та раціональним [6, с. 122]. Загалом можна було б говорити про встановлення певних параметрів ефективності, зокрема цільового показника інфляції. Втім, з огляду на те, що Національний банк України лише по закінченню двох років зміг вийти на заплановані цілі, із сумнівом можна говорити про ефективність дій НБУ або облікової ставки як ефективного інструменту в цьому разі (хоча цей факт є загальновизнаним на міжнародному рівні). В цьому разі слід враховувати непередбачувані ефекти, а також немонетарні фактори, які можуть різко змінювати економічний стан країни й негативно впливати на інфляційні очікування (заявлені Центральним банком цілі з інфляції). Велика фінансова криза 2008 року продемонструвала, що навіть добре впорядкована (ефективна) грошово-кредитна політика може бути ускладнена різкими фінансовими потрясіннями. Це обов'язково слід враховувати під час формування принципів ГКП.

Досить цікавим у цьому аспекті є досвід Центрального банку Європи (далі – ЄЦБ), який задля попередження та реагування на відповідні невизначеності, що можуть статися на фінансових ринках і негативно вплинути на заявлені цілі, визначив такі принципи ГКП.

Одним з найважливіших принципів є принцип збереження трансмісійного механізму. Вирішальне значення в цьому разі має належне функціонування грошового ринку. Дисфункціональні грошові ринки можуть послабити здатність ГКП впливати на перспективи стабільності цін тільки за рахунок коригування процентних ставок. Щоби повністю забезпечити функціонування трансмісійного механізму й підтримку стабільності цін у середньостроковій перспективі, центральному банку може знадобитися вжиття нестандартних заходів, тобто інтервенції ліквідності, спрямованих на сприяння передачі політики процентних ставок і збільшення кредитів для економіки. Фактично (як пояснює ЄЦБ) цей принцип є тотожним принципу гнучкості [5, с. 64]. Для його реалізації ГКП має плануватися так, щоби можна було вносити зміни та пов'язувати їх з мінливими внутрішніми й зовнішніми умовами [7]. Іншими словами, принцип гнучкості дає змогу змінювати спрямованість політики за умови виникнення непередбачуваних обставин. Успіх його реалізації тісно пов'язаний з таким принципом монетарної політики ЄЦБ, як принцип далекоглядності.

З огляду на особливості трансмісійного механізму (зокрема, запізнення в процесі впливу рішень ГПК на економіку країни) зміни в грошово-кредитній політиці впливатимуть на рівень цін тільки через кілька кварталів або років (як, наприклад, це відбувається в Україні, коли НБУ лише після двох років інфляційного таргетування вдалося наблизитись до заявлених цілей з інфляції) [8]. Це означає, що центральним банкам необхідно з'ясувати, яка ГКП має бути сьогодні, щоби підтримувати стабільність цін у майбутньому.

Попри зазначене, на думку Європейського Центрального банку, ГКП повинна мати середньострокову орієнтацію (принцип зосередження на середньостроковому плані), щоби уникнути введення непотрібної волатильності в реальний сектор економіки. Запізнена реакція на застосування інструментів ГПК ускладнює в короткостроковій перспективі можливість компенсації непередбачених цінових шоків (наприклад, викликаних змінами світових цін на сировинні товари), тому відповідна короткострокова волатильність інфляції є неминучою. Крім того, процес впливу рішень (інструментів) ГКП на економіку країни є складним, завжди існує великий елемент невизначеності щодо наслідків ГКП на середньострокову перспективу.

Крім того, за позицією ЄЦБ (як, зокрема, і багатьох інших регуляторів, наприклад Федеральної Резервної Системи (далі – ФРС)), ГКП буде ефективнішою, якщо вона міцно

закріплюватиме інфляційні очікування (принцип чіткого визначення інфляційних очікувань). В цьому разі важливо, щоби центральний банк визначив свою мету, дотримувався послідовного й систематичного методу проведення ГКП, а також чітко й відкрито повідомляв про свої рішення та дії. Яким чином центральний банк може надійно закріпити інфляційні очікування, щоби превентивно реагувати на фінансові дисбаланси? Він має завоювати довіру фінансових ринків і громадськості завдяки їх інформуванню щодо попередніх дій з підтримки низької та стабільної інфляції та їх обґрунтованості. Регулятивні органи також мають відстежувати інформацію про базову інфляцію й довгострокові інфляційні очікування, і, якщо дані вказують на те, що ці інфляційні очікування почали значно зростати, центральний банк повинен бути готовим до збереження стабільності або навіть до підвищення облікової ставки.

Насамкінець, успішна ГКП має ґрунтуватись на всебічному підході (принцип всебічності) з огляду на всю відповідну інформацію та з використанням кількох підходів і моделей, щоби правильно визначити фактори, які впливають/можуть вплинути на економічний розвиток [9].

З огляду на економічну обґрунтованість зазначених принципів, посилення євроінтеграційних процесів, плідну взаємодію з європейськими міжнародними інституціями (зокрема, Європейський банк реконструкції та розвитку) [10] вищезазначені принципи могли б знайти втілення у вітчизняній практиці формування та реалізації ГКП.

Додатково в науковій літературі виділяють ще такі принципи ГКП, як принципи цілеспрямованості (що ґрунтується на чіткому визначенні цілей ГКП та узгодженні їх між операційними, проміжними та стратегічними цілями); визначеності часових горизонтів грошово-кредитних цілей (встановлює проміжок часу між початком вжиття заходів та очікуваними результатами); відповідальності (передбачає розподіл прав та обов'язків за досягнення визначених стратегічних пріоритетів); незалежності [11, с. 11].

Втім, вищенаведена наукова класифікація принципів ГКП викликає певні заперечення. Зокрема, цілі ГКП формуються на підставі основних функцій центрального банку, визначених на законодавчому рівні, тому у виділенні принципу цілеспрямованості ГКП немає сенсу. Щодо визначеності часових горизонтів грошово-кредитних цілей, то вище вже було зосереджено увагу на неможливості встановлення проміжку часу між початком вжиття заходів та очікуваними результатами через мінливість економічної системи. Принцип відповідальності більше характеризує діяльність НБУ загалом, ніж закріплює особливості реалізації ГКП.

На думку О. Гудзоватої, вищезазначений перелік необхідно доповнити такими загальними принципами, як принципи системності, стійкості, гнучкості, інтегрованості економічної, фінансової та грошово-кредитної політики, соціальної орієнтованості [5, с. 64].

Про окремі з наведених принципів вже йшлося вище, деякі з них є майже тотожними один одному. При цьому хотілося би більш детально зупинитися на характеристиці принципів інтегрованості економічної, фінансової та грошово-кредитної політики, а також соціальної спрямованості.

Слід зазначити, що принцип інтегрованості економічної, фінансової та грошово-кредитної політики в різних інтерпретаціях, однак зі схожим змістом зустрічається в роботах вчених. Зокрема, І. Ветрова у своєму дисертаційному дослідженні «Правові основи реалізації грошово-кредитної політики Національного банку України» звертає увагу на те, що суттєвим фактором удосконалення ГКП є широке запровадження принципу плановості (який означає доцільність прийняття єдиного документа, а саме Основних засад грошово-кредитної політики, як узгодженого плану дій Уряду й Національного банку України для встановлення єдиного державного узгодженого, скоординованого режиму реалізації ГКП). Цьому сприятиме також прийняття Кабінетом Міністрів України постанови про координацію діяльності міністерств і відомств у межах реалізації Основних засад грошово-кредитної політики. Іншими словами, на думку вченої, ГКП має бути єдиною державною, а не відомчою політикою, а основні її засади повинні визначатися виключно Верховною Радою України на основі низки певних показників, визначених як НБУ, так і органами державної виконавчої влади [12].

Принцип соціальної спрямованості полягає в тому, що під час реалізації ГКП слід виходити з інтересів людини й суспільства. Задоволення потреб населення дійсно має бути вихідною її позицією, бо це є суспільно необхідним. Економіка не повинна й не може розвиватися поза інтересами особистого та суспільного споживання, особливо в умовах сталого розвитку країни.

Більшість учених, практиків та міжнародних інституцій зауважують на важливості принципу транспарентності (принципу прозорості, гласності) під час реалізації ГКП. Він визначає необхідність висвітлення мети, механізму та результатів застосування кожного інструменту ГКП. До речі, такий принцип визначено ФРС одним із ключових принципів ГКП. Вона має бути зрозумілою та систематичною. Цілі ГКП повинні бути чітко викладені й доведені до громадськості. У зв'язку з цим регулятивні органи мають послідовно й передбачувано реагувати на зміни економічних умов та економічних перспектив; чітко роз'яснювати свою стратегію та дії громадськості, а також слідувати останнім політичним оголошенням та повідомленням (за винятком тих випадків, коли обставини змінюються таким чином, що коригування планів є неминучим). Дотримання цього принципу допомагає суб'єктам господарювання приймати економічні рішення й розробляти плани на майбутнє, а також сприяє економічній стабільності з уникненням політичних несподіванок [13].

Загалом Рада керуючих ФРС у своїх стратегічних та звітних документах [14], окрім принципу транспарентності, відзначає ще два ключові принципи ГКП. Один з них полягає в тому, що центральний банк повинен стимулювати ГКП, коли економічна активність нижче рівня, пов'язаного з повним використанням ресурсів, а інфляція нижче заявленої мети. Навпаки, центральний банк повинен проводити обмежувальну ГКП, коли економіка є «перегрітою», а інфляція перевищує заявлену мету. Зважаючи на вищезазначене, назву цього принципу можемо узагальнити декількома словами таким чином: «принцип своєчасності засобів впливу» (авторське формулювання). За деяких обставин центральний банк повинен дотримуватися цього принципу превентивним чином. Наприклад, економічні непередбачувані зміни можуть не відразу вплинути на інфляцію та зайнятість, але здатні зробити це в майбутньому. Це ще раз підтверджує доцільність розроблення далекоглядних попередніх прогнозів. Безперечно, уявити, як ГКП буде реагувати на непередбачувані майбутні події, нелегко, але загальний принцип залишається незмінним: регулятор має намагатися повідомити, як ті чи інші події можуть вплинути на майбутню інфляцію або зайнятість, отже, відповідним чином змінити ГКП [13].

Третій принцип монетарної політики ФРС полягає в тому, що центральний банк повинен з часом підвищувати процентну ставку (інструмент ГКП) більш ніж один до одного у відповідь на постійне зростання інфляції та знижувати її більш ніж один до одного у відповідь на постійне зниження інфляції (принцип пропорційності, авторське узагальнення). Наприклад, якщо рівень інфляції підвищується з 2 до 3 відсотків, а збільшення не викликано тимчасовими факторами, центральний банк повинен підвищити облікову ставку більш ніж на один процентний пункт. Таке коригування облікової ставки приводить до збільшення реальної облікової ставки, тобто рівня облікової ставки, скоригованої з урахуванням інфляції, за її зростання та зменшення, коли інфляція сповільнюється. За ступенем того, як підвищується реальна облікова ставка, вона впливає на інші реальні процентні ставки, які визначають вартість кредитів для фізичних осіб та суб'єктів господарювання. Підвищення таких ставок, як правило, сповільнює зростання економічної активності, а підприємства прагнуть підвищувати ціни не так швидко, коли спостерігають більш повільне зростання своїх продажів. В результаті цього інфляція тримається під контролем. Симетрична логіка застосовується до реакції центрального банку на постійне зниження інфляції [13].

В науковій літературі виділяють різні підходи до поєднання принципів ГКП, зокрема збалансований підхід, інерційне правило, правило першої різниці, правило Тейлора. Втім, останнє є найбільш відомою формулою на практиці [15–19].

Правило Тейлора чітко відображає три ключові принципи грошово-кредитної політики ФРС, які обговорювалися вище. Його застосування під час розроблення та реалізації

ГКП робить прогнозованою процентну ставку політики за умови, якщо в довгостроковій перспективі є відомими нейтральні реальні ставки федеральних фондів, фактичні й цільові рівні інфляції, рівень реального ВВП та його потенційний рівень; зобов'язує підвищувати облікову ставку за зростання інфляції або використання ресурсів і знижувати її за умови зворотних процесів, а також коригувати ставку федеральних фондів більш ніж один до одного, коли інфляція підвищується або знижується.

Правило Тейлора добре працює в низці економічних моделей. Втім, такі моделі часто не враховують особливостей реальної економіки, які мають значення для ГКП [20]. На жаль, досить часто лише завдяки ретроспективному розумінню важливість спрощень та упущень в економічних моделях повністю усвідомлюється. Наприклад, до початку глобальної фінансової кризи, яка почалась у 2007 році, більшість наявних економічних моделей Сполучених Штатів Америки та інших країн неточно відображала, наскільки проблеми у фінансовому секторі можуть вплинути на інші сектори економіки. Це упущення стало очевидним під час світової фінансової кризи.

Після цього центральні банки багатьох країн світу стали враховувати різні показники під час визначення відповідного рівня для облікової ставки (інструменту політики), а не тільки поточні значення інфляції та безробіття. Наприклад, зміни показників фінансових умов, фінансових інновацій, очікувань щодо інфляції та емісії, зміни в структурі ринку праці та економічні зміни за кордоном можуть вплинути на майбутні значення інфляції та безробіття. В результаті для досягнення цілей центральному банку необхідно скоригувати ставку у відповідь на відповідні зміни. Правила монетарної політики, які є вузько орієнтованими на одну або дві економічні змінні, можуть пропустити або відстати від важливих подій в економіці [13]. Як слушно зауважив Джон Тейлор щодо України, «у разі, якщо Національний банк України також взяв курс на зниження показника інфляції, то правило Тейлора – це спосіб досягнення цієї мети» [21]. З огляду на це було б доцільним застосування принципів ГКП ФРС у вітчизняній практиці формування економічної, зокрема грошово-кредитної, політики.

Висновки. Підбиваючи підсумок вищенаведеного, зазначаємо, що за змістом принципи монетарної політики є складною категорією. Національне законодавство не визначає особливості ГКП, не формує своєрідний методологічний базис її формування й реалізації. Було б доцільно забезпечити здійснення ГКП на основі системного аналізу значення та функціональної спрямованості кожного принципу та врахування особливостей національної системи права й норм права Європейської Союзу. Це дасть можливість усунути суперечності в нормах законодавства та закріпити на рівні закону єдину класифікацію загальних принципів ГКП в Україні. Водночас з огляду на необхідність урахування потреб сучасної світової моделі публічної влади, що формується в напрямі побудови демократичного, ефективного та відкритого суспільного управління, а також зміни суб'єктно-об'єктних відносин влади із суспільством на модель «суб'єкт – суб'єкт», ГКП України має бути побудована на основі новітніх принципів, що закріплені в праві сучасних провідних демократичних країн світу.

Беручи до уваги досвід ЄЦБ та ФРС у формуванні системи принципів ГКП, а також напрацьований у наукових джерелах доробок, можемо запропонувати таку класифікацію принципів ГКП України: 1) загальні принципи ГКП, тобто принципи пропорційності; транспарентності; економічної (наукової) обґрунтованості методів та засобів; далекоглядності; гнучкості (збереження функціонування трансмісійного механізму); зосередження на середньостроковому плані; всебічності; інтегрованості економічної, фінансової та грошово-кредитної політики; соціальної спрямованості; своєчасності засобів впливу; 2) спеціальні принципи, тобто принципи чіткого визначення інфляційних очікувань; пропорційності; своєчасності засобів впливу.

Виділяючи відповідну класифікацію принципів ГКП, маємо зауважити, що цей перелік не може бути вичерпним, адже останні постійно змінюються та вдосконалюються разом із трансформаціями у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Фулей Т. Сучасні загальнолюдські принципи права та проблеми їх впровадження в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права». Київ, 2003. 20 с.
2. Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу. URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=41556547>.
3. Колодий А. Принципы права: генезис, понятие, классификация, место и роль в правовой системе Украины *Право Украины*. 2013. № 1. С. 68–79.
4. Чернобыль Г. Правовые принципы как идеологическая парадигма. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovye-printsipy-kak-ideologicheskaya-paradigma>.
5. Гудзовата О. Механізми реалізації грошово-кредитної політики в системі зміцнення фінансової безпеки України : дис. ... докт. екон. наук : спец. 21.04.01 «Економічна безпека держави (економічні науки)». Київ, 2019. 421 с.
6. Лившиц Р. Теория права. Москва : БЕК, 1994. 224 с.
7. Monetary Policy Flexibility, Risk Management, and Financial Disruptions. Speech. January 11, 2008. URL: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/mishkin20080111a.htm>.
8. Національний банк знизив облікову ставку до 13,5%. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/rishennya-oblikova-stavka-2019-12-12>.
9. Principles of monetary policy of EU. URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/strategy/princ/html/index.en.html>.
10. Відбувся перегляд портфеля проєктів Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/vidbuvsia_peregljad_portfelia_proektiv_ievropeiskogo_banku_rekonstruktsii_ta_rozvitku_v_ukraini-1857.
11. Гриценко А., Кричевська Т. Монетарна стратегія: шлях до ефективної грошово-кредитної політики. *Вісник Національного банку України*. 2006. № 2. С. 8–19.
12. Ветрова І. Правові основи реалізації грошово-кредитної політики Національного банку України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 ; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2007. 218 с.
13. Principles for the Conduct of Monetary Policy. URL: <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/principles-for-the-conduct-of-monetary-policy.htm>.
14. Monetary Policy Report July 5, 2019 URL: https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/mpr_default.htm.
15. Taylor J.B. Discretion versus Policy Rules in Practice. *Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy*. 1993. Vol. 39. P. 195–214.
16. Taylor J.B. A Historical Analysis of Monetary Policy Rules, Monetary Policy Rules. Chicago : University of Chicago Press, 1999. P. 319–341.
17. Reifschneider D., Williams J.C. Three Lessons for Monetary Policy in a Low-Inflation Era. *Journal of Money, Credit, and Banking*. 2000. Vol. 32 (November). P. 936–966.
18. Orphanides A. Historical Monetary Policy Analysis and the Taylor Rule. *Journal of Monetary Economics*. 2003. Vol. 50 July. P. 983–1022.
19. Taylor J.B., Williams J.C. Simple and Robust Rules for Monetary Policy. Benjamin M. Friedman and Michael Woodford, eds. *Handbook of Monetary Economics*. 2011. Vol. 3B (Amsterdam : North-Holland). P. 829–859.
20. Brayton F., Laubach Th., Reifschneider D. The FRB/US Model: A Tool for Macroeconomic Policy Analysis. URL: <https://www.federalreserve.gov/econresdata/notes/feds-notes/2014/a-tool-for-macroeconomic-policy-analysis.html>.
21. Тейлор Дж. Если вы хотите что-то поддержать – поддержите образование. URL: <https://voxukraine.org/ru/dzhon-tejlor-esli-vy-hotite-chto-to-podderzhat-podderzhite-obrazovanie>.

